

zet'a ese de 2 ori: Mă-
rea și Duminec'a, Fôia,
ndn concedu ajutoriele. —
tetiulu: pe 1 anu 10 fl.
e 3 fl. v. a. Tieri e-
sterne 16 fl. v. a. pe unu anu
sêu 3 galbini mon. sunatória.

GAZETA

TRANSILVANIEI.

Se prenumera la postele c.
r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr.
Tacs'a timbrala a 30 cr. de
facare publicare

MONARCHIA AUSTRIACA.

Transilvania.

Limb'a romanésca fara legea din 1863/4.

I. Pentru ochii sufletesci iluziunile sunt adesea intocma de periculose cá si celea optice pentru ochii trupesci; multe iluziuni optice te potu costa sanatatea, viétia, sêu in easulu celu mai bunu te potu face de risulu si blamagiulu lumii pentru totudeana. Cea mai urita iluziune optica s'a facutu dela 1848 cu espresiunea egalitate de drepturi fara diferentia de nationalitate — Gleichberechtigung ohne Unterschied der Nationalität, Jogegyenlőség nemzetkülömbőség nélkül, precum si cu terminulu concessiune, engedmény, Concession, care se aplicã nu odata cu o efuntaria (obrasnicia) neandita la drepturile cele mai sacre, pe care orice omu si orice poporu le are dela Ddieu, si nu trebuie se astepte a i se concede nu sciu dela cine. Despre asemenea concessiuni mai vorbescu unii pana in ór'a de facia cu privire la intrebuintiarea limbei romanesci. Aceia carii galacescu de asemenea concessiuni, uita de dreptulu innascutu de a se folosi fiacare omu si fiacare natiune de limb'a sa dupa voiea sa, eara de dreptulu nu castigatu, ca ilu avea dela Ceriu, — ci numai formulatu taliter qualiter in legea din 1863/4 isi batu jocu si acea formula paragrafata asié precum o vedemu acolo nu voiescu a recunósce, vorbescu inse eara si eara despre óresicare — concessiuni.

Si oare potu se fia óre acelea concessiuni? In acésta privintia mergemu pana acum numai pe combinate, pe gacite. Pana a nu maneca pipaindu si orbecandu pe urm'a promiselu concessiuni, trebuie se re remprospetamu aceea ce tienu legile de mai nainte despre intrebuintiarea legala a limbiloru sêu mai bine numai a unei limbi.

In casu de a nu se face uniunea Transilvaniei cu Ungari'a, in casu inose de a nu remané in putere si taria nici legea dela 1863/4, atunci pentru locitorii Transilvaniei remane artic. I de lege dela 1846/7 intru tóta vigórea sa, pantruca aceeași e formulata prin dieta, confirmata si sanctionata prin monarchulu, publicata dupa tóte formele, prin urmare dupace suntemu rapediti si respinsi pe terenulu dinaintea de an. 1848, ea ar fi singur'a lege regulatóre de intrebuintiarea limbiloru in Transilvani'a; totu ce s'ar intempla preste acésta, ar fi bunavointia, concessiune, gratia, elemosina, sêu cum ii dicu satenii pomana.

Sub Imperatulu II legile si ordinatiunile se publicã in Transilvani'a in tóte trei limbile, in magiara, german'a si roman'a (Vedi Buletinele tiparite pe atunci).

Artic. XXXI din 1791 recunósce natiuniloru ungaresci si secuiesci dreptulu de a se folosi cá si pana atunci de limb'a ungarésca pe la tóte dicasteriile, deregatoriile si tribunalele; „eara limb'a latinésca se fia folosita in espedetiunile dintre Curtea si Camer'a (vintier'a) imperatésca si dintre tiéra, cum si in protocélele guberniale, in corespondintiele oficiale cu comand'a generala (cum suprema armoru Præfectura), cum si in acelea ce se pórtã afara din provincia.“ Despre limb'a germana si despre cea romanésca acelu articulu de lege nu atinge nimicu. Intr'aceea sasii s'au folositu de limb'a germana in sinulu loru dupa placu; celelalte doua natiuni iau toleratu, ele au sciutu pentruce faou acésta. Apasamu aici inadinsu terminulu toleratu, pentruca dupace totu in 1791 li se stersese votulu curiatu, unguuro-secuiloru intre alte impregiarari le-aru fi

fostu usioru a'i si constringe in puterea legii cá se scrie numai unguresce si latinesce.

Eara romanii cá natiune tolerata cum se folosia de limb'a loru natiunala in acei 58 de ani? Totu cá cu o limba tolerata. Se afla adica mai multe decrete, manifeste si alte publicatiuni de natura curatu administrativa politica, care in acelu periodu se tiparia si publicã ex officio si in limb'a romanésca; vei gasi si in archiv'a gubernulu suplice, testimonii si alte acte de natur'a dreptulu privatu inaintate spre pertractare oficiósa. Asemenea lucruri nu era oprite, ci — era numai tolerate. Sasii pe alocarea mergea si mai departe: ei affã ca este in interesulu loru cá in unsele comune mari curatu romanesci se se puna notari (logofeti) romani, carii se si lucre romanesc, déca le-aru fi mai indemana. Ce vi se pare inse, ca la cei mai multi le era multu mai indemana a scrie in cate o limba amestecata, intr'unu jargonu de latinia cu unguiria, sêu de latinia cu nemtia, unu galimathias acesta, ce se potea asemena numai cu jargonulu din Aprobate si Compilate, sêu cu celu de casarma alu regimenteloru amestecate, sêu cu celu franco-nemtiescu alu locitoriloru din Alsacia (Elsas), sêu si cu alu unoru ampoiati romani, carii au inceputu a invetia romanescce numai de patru ani incóce.

Dela diet'a din an. 1837 s'a inceputu in Transilvani'a lupt'a pentru limba. O caracterizare mai acurata a acelei lupte pe la inceputulu ei dete parochulu evang. luter. Stef. Roth (impuscatu la Clusiu in 1849) in cartic'ia sa titulata: „Der Sprachkampf in Siebenbürgen“. Pana la diet'a din an. 1841—3 lupt'a se ingrosiã fórté, din cauza ca boierimea tierii era inca de atunci prea determinata a face cu nationalitatea si limb'a sa o politica de bravura, sêu in casu de necesitate tocma si Vabanque. In anulu inse 1842 pre candu unu Dionis. Koszma propuse cá tocma si cartile liturgice si tóte ritualele bisericiei resaritene se se traduca in limb'a magiara, se ridicã opusetiune volburósa si obstinata nu numai din partea sasiloru, ci si din partea romaniloru*). Asié in acea dieta politio'a de bravura nu a potutu reesi dupa dorintia.

A venitu inse anulu 1847 cu legea sa mai susu memorata. Rogamu pe oricare transilvanu si pe oricare romanu, cá se citésca acea lege cu tóta luarea aminte. Aceeasi tradusa suna asié:

I. Articulu de lege.

Despre limb'a magiara.

Articolulu de lege XXXI din anulu 1791 cu prea gratiós'a invoiere a Maiestatii S'ale se schimba precum urmésa:

§ 1. De acum inainte legile se compunu in limb'a magiara; de altmintrea Maiestatea S'a va ingriji, cá o traductiune facuta sub auctoritatea publica in limb'a materna a jurisdictiuniloru sasesci se li se dea prin regesculu gubernu la timpulu seu impreuna cu articoliu dietali spre a se folosi de ea in midiloculu loru.

§ 2. Diet'a se va servi de limb'a magiara nu numai la redigerea protocéloru, ci si in negociatiunile sale cu comisariulu regescu si in representatiunile, care voru fi a se substerne Maiestatii S'ale.

§ 3. Gubernulu regescu, tribunalulu regescu de apelu si deregatoriile subordonate regesculu gubernu se voru servi la redigerea protocéloru, mai incolo in corespondentie intre sine si cu singuratecele jurisdictiunei ale marelui Principatu de limb'a magiara, decretele guberniale catra aceleasi jurisdictiuni, precum si

*) Vedi Gazet'a, Foi'a], Siebenb. Wochenblatt, Erdélyi Hiradó etc.

introductiunea si incheierea acelora se voru compune in limb'a magiara.

§ 4. Tóte jurisdictiunile, mai incolo tóte tribunalele si auctoritatile civile trebuie se se folosésca atatu in pertractari si in redigerea protocéloru, catu si in reporturile si intimatele loru in midiloculu natiunii magiare si alu celei secuiesci de limb'a magiara, din contra, in midiloculu natiunii sasesci de limb'a germana.

§ 5. Natiunea sasésca in privintia corespondintiei sale cu celelalte jurisdictiuni este lasata si pe viitoru in usulu observatu dela redigerea incóce a artic. XXXI din an. 1791.

§ 6. Pe la locurile unde predicele se tienu in limb'a magiara, matriculele bisericesci se pórtã in limb'a magiara si totu acea limba trebuie se viie in usu si in corespondintiele acestoru auctoritati bisericesci cu auctoritatile mirenesci ale magiariloru si ale secuiloru. Auctoritatile bisericesci ale coreligionariloru de confesiunea augustana*) remanu atatu in Fundo regio, catu si in midiloculu natiunii magiara pre langa usulu de mai nainte. (Va urmã.)

Declaratiune.

Suptuscris'a Redactiune din punctulu respectului, alu oblegamintii si alu interesulu publicu s'a aratatu totudeun'a prea parata la orce servitiu de publicari tramise din partea organeloru regimulu, anumitu publicatiunile dela Inaltulu R. Guberniu Transilvanu, incependu din momentulu sanctionarii si publicarii art. II de lege despre egal'a indreptatire a limbelor, tramise totu in limb'a romana dimpreuna cu comitivele respective, le au publicatu totudeuna cu tóta intetirea; inse fiendca acum din siedintia tienuta in Clusiu la 6 Nov. a. c. Nr. 21241 1865 ne veni dela Inaltulu R. Guberniu transilvanu atatu comitiv'a catu si adres'a in limb'a magiara: in puterea §-lui 13 din art. II de lege privitoriu la intrebuintiarea oeloru trei limbi ale tierii in comunicatiunea publica oficiósa, spre sciintia tuturoru organeloru gubernementali ale Marelui Principatu Transilvani'a, se declara prin acésta, suptscriis'a Redactiune, ca ea pe viitoriu nu va mai primi nici o scrisóre oficiala, care nu i va fi adresata si conceputa in limb'a romana folosita de Redactiune cá atare, ci o va returna de unde a venitu, respingundu dela sene orce responsabilitate in puterea susu citatei legi sanctionate si publicate cá oblegatória.

Brasiovu in 19 Noembre 1865.

Redactiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Dela diet'a din Clusiu.

Ne re'ntórcemu la siedintia preliminarã din 1-a Dec., fiendca e de mare ponderositate. C. Mikó cá presiedinte pofti ad. inainte de tóte pe Rannicher, deputatulu Sibiiului, cá amesuratu apromisiunii s'ale se de declararea din partea sasiloru.

Rannicher intr'o vorbire sourta dechiarã, ca deputatii sasii nu sunt contrari uniunii; dar' fiendca nu se potu lasá suprinsi de o uniune facuta cá si in 1848 grabita, si cu apromisiuni góle nu se multiamescu, deputatii sasii cu maioritare de voturi s'au intielesu intre olalta a dá in cea mai de aprópe siedintia dietala o declaratiune, dupa care dorescu cá conditiunile uniunii se se statorésca intre diet'a acést'a si diet'a dela Pest'a si despre acést'a se se faca unu tractatu de statu, in care nu numai drepturile sasiloru, ci si ale celorlalte natiuni se se garante se asecuruse.

Maager Karl, dep. orasiului Mediasiu,

*) Sasii luterani.

spriginesce propunerea lui Rannicher dicundu, ca cu tóte, ca a cetitu in foile centralistice, cumca uniunea de 17 ani si-a aflatu pedec'a in natiunile nemagiare, in catu cei ce facura uniunea au semenatu ventu si au seceratu viscolu, totusi elu recunósce, ca uniunea e dorinti'a comuna de seculi a Ardélului. Numesce diet'a din Clusiu intocma octroita cá si cea dela 1863—4 si o numesce nelegala, fienduca nu corespunde la egalitatea de dreptu pronunsiatu in 1848; pretinde, cá diet'a acést'a se aduca o lege noua de alegere, pe temeulu careia se se chiamo alta dieta mai legala. De alta parte isi dechiara convingerea, ca acést'a dieta recunósce constituirile dietei din 1863—4, fienduca a primitu o aquisitiune a ei, cá ad. protocolulu dietalu se se compuna in 3 limbi, ér' uniunea cea pripita o numesce si o privesce cá o concesione, care se póte cumpará érași numai cu alta concesione de asemené valóre. Vorbele góle nu le tiene de ajunsu, ci uniunea se se revidese faptice, pentiuca nefacunduse acést'a e silitu a dechiará, ca comitentiloru sei li-se face sila.

Bö m c h e s, dep. Brasiovlui, in numele seu si alu mai multoru deputati sasi dechiara, ca ei privescu uniunea de lege cu valóre (strigari de „éljen“ preste „éljen“). Elu doresce, cá acést'a se se dechiare intr'o adresa îndreptanda catra Mai. S'a cu acelu adausu, ca in Ardélu nu se mai póte tiené alta dieta; si Maiestatea se se indure a desface diet'a acést'a si a chiama reprezentanti'a legislativa a Ardélului la diet'a comuna din Pest'a. Ei pare réu, ca nu póte fi de o opiniune cu ceialalti deputati sasi, cari pottescu garantarea drepturilor natiunii sasesci dela diet'a acést'a; elu nu cauta aici, ci in Pest'a garanti'a drepturilor. Éra acum doresce a se mai asterne la Maiestate pe longa adresa si dorintiele loru, cá Mai. se le cuprinda in propositiunile regie, care se voru dá la diet'a din Pest'a, adioa: autonomi'a universitatii natiunii sasesci; liber'a administratiune politica; liber'a alegere a oficialiloru, cu unu conventu totu „Sachsenland“-ulu loru cu teritoriulu neatinsu; limb'a oficiala si inafara si in laintru; autonomia besericésca; neatingerea averiloru sasesci in neci unu locu; recunóscearea venitulu rescumparatu din decimi pentru popimea sasésca cá detoria a statulu etc. Mai vorbesce Metz el, ca déca diet'a acést'a nu este legala, neci adres'a la imperatulu nu sepóte face. Bö m c h e s respinge asertiunile lui Rannicher, Maager si Metz el intro „éljen“-uri. Apoi mai vorbescu vro 12 magiari cu D o z s a in fine, dar' neci unu romanu nu vorbi, cu tóte ca au fostu multi de facia.

Din siedinti'a a III-a mai scótemu esenti'a din cuventarea lui Rannicher, care incepe dela chiamarea sasiloru de regii Ungariei, dicundu, ca ei fura chiamati, fienduca se intrebuintiau spre apararea granitiloru si drepturiloru corónei, si nu venira cá oersitori, ci cá ómeni liberi, ci cá atari ei si-au implinitu misiunea, ca in mani'a tuturoru furtuneloru timpuriloru s'au sustienutu asia, in catu si dupa 700 de ani inca isi vorbescu limb'a, aratandu conscientia de viatia prin aceea, ca nu se speria de neci o frica teroristória. Apoi se mira, ca dupace ungurii, secuii, sasii, si romanii mai multu séu mai pucinu nu recunoscu diet'a acést'a de strinsu legala, constitutionala si cu putere de a face conoluse, totusi membrii chiamati din tóte aceste natiuni au intratu in ea spre a-si dechiará parerile si a face si conclusulu. Caus'a la acést'a se póte esplicá din simtiulu popóreloru, durere! pucinu reprezentate, pentru a se cointielege odata si a deveni la o stare constitutiunala statornica cu institutiuni corespundiátorie cerintiloru tempulu si progresulu. Si sasii au venitu in diet'a acést'a spre a face destulu vointiei monarchulu, la a oarua voce isi tienu de santa detori'a a urmá ori-si candu, si elu oratorulu e gata a luá parte la pertractari. Incepe cu scopulu dietei acesteia, care e revisiunea art. I si cu rescriptulu, care astépta regularea reportulu de dreptu de statu alu Ardélului facia cu Ungari'a si 'si arata convingerea, ca libertatea de vorbire si de opiniune a fostu totudéuna legala in dieta. Apoi recapitulésa istori'a dreptulu de statu alu Transilvaniei facia cu Ungari'a, dicundu:

Transilvani'a e fara indoiéla unu membru si inca celu mai vechiu alu S. coróne unguresci. Dupa diu'a cea fatala a bataliei dela Mohaci in 29 Aug. 1526, ambitiunea cea perfida a voivodulu Zápolya rupse tiér'a dela regele seu legi-

timu din cas'a habzburgica, si asia a devenitu o tiéra electorala, dependentá dela grati'a turcoiloru, pana candu in anulu 1691 devenindu sub scutul Austriei scapá de apunere. Dar' si in pusetiunea acést'a Transilvani'a si-a sustienutu autonomi'a si cá atare a fostu unita numai cu corón'a, dar' nu cu regatulungariei. Dovada la acést'a e, ca Ardélulu a primitu nedependintu dela Ungari'a sanctiunea pragmatica in diet'a dela Sibiu 30 Martiu 1722, si in 1744 érași intr'o dieta din Sibiu s'a incorporatu in codicea legiloru. Ideá uniunii Ardélului cu Ungari'a a resaritu intaiadata in pertractarile dietei din 1791, cá o nisuintia de a se apará in contra reintócerii absolutismulu imperatulu Iosifu II. prin poterea fortulu constitutiunii. Staturile inse, gealuse de autonomi'a Ardélului, 'si reservara deosebit'a administrare, legislatiune, guberniu si dieta legislativa, precum se vede din representatiunea din 7 Martiu 1791 (protocolulu dietei pag. 234—241) si vrea numai cancelari'a Ardélului a-o impreună cu cancelari'a Ungariei. Acést'a inse nu avù resultatu, fienduca lucrulu luá o facia cu totulu opusa, ceea ce se vede din alu II-lea art. de lege din anulu 1791 asediatu in reconfirmat'a diploma leopoldina din 4 Dec. 1691, unde se primi preservare, cá fienduca Ardélulu sub Leopoldu I. s'a reintorsu la corón'a Ungariei, se nu se mai repuna cu vatemarea constitutiunii sale si a drepturiloru municipale neci in pusetiunea cea vechia de suptu voivodi, neci se se póta sili la reincorporare séu reintrupare in regatulungariei. Preste acést'a autonomi'a tierci, in necsulu cu corón'a Ungariei, precum si cu tóte cealalte tieri ereditarie ale monarchiei austriace pe temeulu sanctiunei pragmatice s'a mai asecuratu inca deosebitu si prin art. VI 1791. Indelungat'a cértá intre Ungari'a si Transilvani'a pentru posesiunea partiloru reaplicate, ad. a comitateloru cunoscuté (aneosate numai in 1861 cu Ungari'a) au sternitu si ide'a uniunii mai strinse a acestoru tieri, fienduca staturile in representatiunea s'a din 22 Martiu 1842 (vedi documentele dietei pag 95) dechiara, cumca au insarcinatu despartimentulu deputatiunii sistematice, ce se asiediá pentru statorirea causei de dreptu de statu, a luá la consultare intrebarea, déca pentru Ardélu se astépta vreunu folosu séu dauna din o astfelu de unire si ce foliu? si se propuna deputatiunii centrale unu reportu in tóte dreptiunile complinitu spre a-lu esaminá, cá apoi se se póta comunicá cu tóte jurisdictiunile tierci punendule in stare, cá in instructiunile deputatiloru tramiendi la diet'a cea mai deaprópe se le dè indrumare, déca ele dorescu uniunea si sub care conditiuni? **Acést'a** e si astadi unic'a cale drépta la resolvirea multiamitória in tóte partile a acestei cause, ce taia atatu de aduncu in cele mai pretióse interese ale vietiei popóreloru, si nu e numai opiniunea oratorulu, ci chiaru si staturile Ardélului au recunoscutu in representatiunea loru din 3 Nov. 1847, ca singura acést'a e oalea cea adeverata pe terenulu devoltarii dreptulu istoricu. Sistematic'a deputatiune inca nu érá gata cu resolvirea problemei sale si éca veni 1848 cu asalturile sale cele silnice. Ungari'a din serinu fara a mai si intréba pe Ardélu, decretá numai deodata uniunea cu Ardélulu si intarinduse fapt'a acést'a sub presiune nevincibila urmá si diet'a din Clusiu; si in 30 Maiu 1848 intr'o singura siedintia se proclamá uniunea si art. se tramise cu estafeta la Innsbruck spre a se confirmá. Art. se si confirmá prin rescriptulu r. din 10 Iuniu 1848, si prin celu din 14 Iuliu 1848 primi si sanctiunea principelui tierci. **Mai lipsesce** inca numai subscrierea cu man'a propria a préinaltei S'ale Maiestati si sigilulu principelui tierci pe ecsemplarele otarite a se tramite la deregatorii, spre a se asiediá in archivele locuriloru demne de credintia. Acést'a forma, dupa art. IX din 1744 inca se recere la valibilitatea unei legi, fara care legea cu putere de dreptu neci de cum nu se póte publicá.

Nimeni nu se afla in stare a contradisputá lips'a ecisistenta a formei acesteia, careia nu-i se póte denegá insemnatatea, indatace vomu reprivi la pertractarile atingátorie de acést'a intrebatiune tiente in siedinti'a dietala din 22 Dec. 1841 (cuventarile dietei pag. 258) si ne vomu aduce amente, ca chiaru staturile tierci érá de oredintia, si mai in urma chiar' si in representatiunea din 12 Sept. 1842 (documentele dietale pag. 217) facia cu regimulu dovedira,

cumca unu proiectu de lege pana atunoi, pana candu nu va trece si peste celu din urma stadiu alu tiparii, subscrierii, sigilarii si publicarii, trebue se se privésca inca totu numai de unu obiectu de consultare deschisa. Dupa acést'a dara chiaru si candu cineva s'ar pune pe punctulu de vedere celu mai strinsu alu legalitatii, cá unu prietenu de cea mai intiepenita continutate de dreptu, nu mai póte avé vre-o indoiéla, cumca art. uniunii dupa lege nu s'ar poté revedé. Acést'a scadere de forma se escusa prin aceea, ca s'au esecutatu si s'au alesu deputati din tóta tiér'a, cari au si luat parte la diet'a din Pest'a. Asia e! **Inse** conchiamarea la diet'a acést'a s'a intemplatu inca pana a nu se sanctiuná art. uniunii, prin urmare ea a fostu nelegala si cunoscutorii de dreptulu de statu alu Ardélului, cu privire la art. V din 1744 se dè respunsu la intrebarea, déca s'a potutu cá drepturile neprescriptibile de suveranu ale corónei, a caroru esecutare nu se concese neoi macaru coregentulu, sociulu imperatesei Mariei Teresiei, se se strapuna palatinulu din Ungari'a, si déca acést'a fara o lege formalá a potutu fi impoteritu a confirmá in numele regelui proiectulu art. staturiloru Ardélului, despre ordinea alegerii pentru diet'a din Pest'a?

Fapt'a complinita a punerii in deplinire a art. uniunii nu e dara de ajunsu spre a resolvea intrebatiunea de dreptu despre legalitate, precum in genere faptele complinite sunt in totu casulu dovada de putere, dar' nu neaparatu si dovada de dreptu. De aci deduce neaparata necesitate a revisiunii art. inca si din punctulu de vedere alu complanarii multiamitória cu imperiulu. In art. uniunii se respicia numai principiulu unirii Ardélului cu Ungari'a, ér' defigerea modululu, cum se se faca acést'a, se reservésa unei legi deosebite, care se se faca in diet'a din Pest'a. Acést'a determinatiune imple de cea mai mare neodichnire pe maioritatea poporimii Ardélului, fienduca ea vede aici unu periculu fó:te mare pentru cele mai pretióse ale sale interese de viatia, fienduca in diet'a dela Pest'a romanii si sasii voru fi asia desi, cá siórecii albi si vocile loru voru remané cá vocea celui se striga in pustia, cu atatu mai vertosu, ca n'au neci libertatea de a vorbi in limb'a natiunala. Ungurii si secuii au interesu la uniune, cá se se intarésca cu ceialalti unguri. Fia-le de bine, nu-i impedecamu ci numai ceremu si pretindemu, cá si viitoriulu nostru se fia asecuratu, fienduca credemu, ca si noi avem dreptu cá ei, cá se hotarimu noi, ce ne-e spre binele si fericirea nóstra; pentru aceea vremu conditiuni pentru uniune, pentruca poporulu nostru germanu nu e asia de ticulosu, cá se-si uite de sene si se se plece la pitiórele unei puteri domnitória a unei natiuni mai tari. Acést'a neci corón'a nu o vré, pentru aceea a si deschisu ocaziune de intielegere asupra uniunii cá asupra unei cestiuni deschise. Mai incolo 'si face observarea, ca aicia nimene, nu are dreptu de a vorbi in numele natiunii sasesci, ci fiacare isi da numai opiniunea particulara, si apoi propune urmatórele:

„In conformitate cu parerile universitatii natiunii sasesci depuse in representatiunea din 6 Nov. a. c. catra Maiestate in cestiunea uniunii, imi ieau voia a face urmatóri'a propunere spriginita prin subscrierea a 24 de consimtitóri:

„Amesuratu provocarii ouprinse in préinaltulu r. rescriptu din 6 Oct. a. c. revisiunea art. I alu dietei transilvane din anulu 1848 despre uniunea Ungariei si Transilvaniei se se iè spre acelu scopu inainte, pentrucá conditiunile acestei uniuni in tóte dreptiunile, inse cu deosebire si pentru asecurarea pusetiunii de dreptu a deosebitelor natiuni si religiuni in Transilvani'a se se fipsese mai de aprópe, si prin unu tractatu de statu incheiandu imprumutatu intre olalta, sub sanctiunea corónei, intre ambele tieri, si se se garantese pentru totudéuna.“ Si recomandandu primirea acestei propuneri, dice, ca acum are diet'a frumósca ocaziune a aretá in facta virtutea cea cavalérésca si facia cu altii, si se arate la lume, ca dreptulu si libertatea, cele mai inalte bunuri ale ómenimii, magiarii nu vréu a-le pretinde numai singuru pentru sene. — Subscriii: Herbert, Schneider, Gull, ambi Binder, Trauschenfels, Kapp, Morscher, Hänner, Schwarz, Leonhard, Drottleff, Mangesius, Schuller, Flugler, Kraus, Bedeus, Wagner, Thiemann, Melas, Decani, Graffius, Lassel si Maager spriginesce.

Dupa ce mai cuventã in sensulu cuventarii din siedinti'a preliminarã din 1 Dec. si Bömches si Wächter si dupace Bömches se mai rogã de iertare la dieta, ca a fostu nitatu a ceti propunerea sociloru sei de principiu si ceti si aici ceea ce pretinse in siedinti'a preliminarã, si dupa cuventarea Dr. Ratiu, se scõla

C. Bethlen Farkas (comit. Cuculiului) si combate pe Rannicher, Ratiu, Siaguna cu urmãtoarele argumente pe Rannicher: ca deca sasii n'au venitu cersitori inainte de 700 ani, ci au fostu chiamati spre a cultivã tier'a desiarta, dice, eu acest'a nu o negu, dara on. deputatu singuru va marturisi, ca noi nu-amu fostu nemultiamitori facia cu natiunea loru, pentrucã in 700 de ani au tãitu sub scutulu unei astufeliu de constitutiune din Europ'a pana atunci, pana candu singuritiu deputati ai fundulu regiũ nu o au saorificatu, si apoi fundulu regiũ a fostu acel'a sãu singuritiu lui reprezentanti, cari au siertãtu teritoriulu, pe catu ca din unele localitati au datu er pe altele le-au adausu. Dep. Sibiiului dice, ca sasii nu vrẽu se se predẽ gratie magiarismului. Dar' apoi tocma natiunea sasãscã a fostu aceea, care s'a predatu gratiei, candu a intratu in sen. imp. (aplause vii!). Mai incolo in contra protestulu legiloru din 1848 dice, ca dupace deputatii sasi au avutu in 1848 instructiunile sale spre a primi sãu a nu primi uniunea si au impartasitu representatiunea regãscã cu deregatoriile loru. Ei au venitu si in dieta si pe longa rezervarea unoru drepturi au doritu a se invoia uniune, er' diet'a fũ de parere a asterne acelea conditiuni la diet'a din Pest'a. Dar' acum ododata a negã uniunea si a dice, oa vrẽmu a oroi la conditiuni, dupa cari diet'a acest'a se decida, ast'a se impotrivesce cu modalitatea, ce o-a observat'o universalitatea sasãscã in 1848, candu in 3 Iuliu a fostu asternutu la diet'a Ungariei acelea puncturi, pe longa care se invoiesce la uniune, candu inca erã adunata diet'a din Ardãlu. Cu pasulu acest'a sasii au recunoscutu, ca numai diet'a comuna a Ungariei pãte decide asupra punctelorũ singurite

Apoi imputarea, ca uniunea s'a facutu intr'o di n'are locu, fiinduca Mai. S'a candu a defacutu diet'a inca i-a multiamitu pentru iutial'a decideriloru. Cumca legea nu s'a publicatu, cum ar fi trebuitu, la acest'a raspunde, cumca tienuturile au alesu dupa aceea lege subscrisa si sanctionata si atatu comitatele catu si tienuturile sasesci si secuiesci, tãte au transmisu deputati alesii la diet'a din Pest'a.

Apoi se adresãsa catra comitele supremu Augustinu Ladai, cã se se dechiare, deca elu n'a amblatu cu 3 insi longa sene in procesulu Biei din satu in satu cu scopu, cã se publice legile din 1848?

Aug. Ladai responde: ast'a am facut'o cã oficialu.

C. Bethlen Farkas impusa apoi sasiloru, cari tienu, ca acestã dieta nu e legalã, si apoi totu ei ceru, cã se se faca otariri in ea.

„Deputatu (Dr. Ratiu) alu Mercurii sãu Hatiegului nu recunãsce legile din 1848, cu cuventu, ca natiunea romana a protestatu in contrai in adunarea dela Blasiu. Deca e drãpta acestã asertiune, atunci o.oe lege in cea mai mare parte a Europei s'ar potẽ resturna. Legile cele vechi ale Angliei dupa emancipatiune n'ar avẽ valãre, pentrucã s'ar contraria aceia fara de cari s'au facutu. Nu credu, ca on. deputatu tiene a fi posibilu, cã unirea Romanii si Moldavii se se defaca, deca poporulu, care numai dupa aceea s'a eliberatu, s'ar dechiara in contra unirei, pretendendu, ca acea s'a facutu fara colucrarea lui; apoi dupa argumentarea d. deputatu in casulu acesta trebue se se destrame uniunea: (—) dar' mai ca n'asiu crede, ca va dorio acest'a (aprobare si ilaritate).“

„Candu adunarea dela Blasiu din 1848 in 16 Maiu, in p. 16 alu susternerei sale, s'a dechiaratu, ca fara invoirea loru se nu se iẽ la pertractare uniunea, pana candu nu se recunãsce natiunea romana de natiune, inca neci vorba nu era in Ardãlu despre liberarea iobagiei: atunci Ardãlulu era in stare linistita. Eu onoresu acea adunare, dar' marturisescu, ca regimulu de atunci, care a conoesu o adunare cã acestã contraria la orce lege, a fostu catu se pãte de slabu. (Asia este.) Cu buna samã nime nu doresce mai multu cã se se dẽ romaniloru mai multe drepturi, decatu eu, dar' trebue se dechiaru, ca adunarea aceea neci ca a fostu indreptatita la aceea, cã se faca proteste. Dar' indesiãta fũ tãta protestarea, pentrucã le-

gile din 1848 au datu acelei natiuni totu ce nu mai si a potu dori, pronunoiandu egal'a indreptatire a natiuniloru si liber'a folosire a limbii (! da dupa cuptoriu numai. Cum se mai ai pãte vorbi si in dieta totu in doi peri, cã cum celelalte natiuni ar' fi vite incaltiatã?! Nota Trad.) Ce e dreptu, ca n'au dechiaratu, cumca natiunea romana se primesce cã a patra natiune, dar' acestã nece ca era de lipsa, dupace in urma pronunoiarii egalitatii de dreptu cele 3 natiuni, ce sustetera pana atunci, s'au facutu egale in indreptatirea fãsta pãte deosebita, si prin acestã numirea loru a incetatu (prefacunduse in magiaria cu tãte?! Nota Trad.). (Asia e). Deca acestã neci n'ar fi asia, asi afla fãrte naturalu, cã acea natiune, care in Ardãlu numera cele mai multe suflete, cã natiune a patra se cãra tocma acelesi drepturi, ba si mai multu, decatu orcare natiune. —“

„Ecs. S'a br. Siaguna nu tiene dieta acestã de competentã (capace) a aduce concluse, nu pentrucã aceea, ca s'a adunatu pe base octroita, pentrucã, fiindca e eflusu legei din 1791, in care inse numai boierimea a luatũ partã, si in fine pentrucã aceea nu, pentrucã censulu de 8 fl., deca am bine intielesu pe Ecs. S'a, ilu tiene de censu prẽ mare.“

Ecs. br. Siaguna: „Eu asia amu disu, ca adunarea de acum s'a compusu dupa legea de alegere din 1791, care e basata pe sistem'a celorũ trei natiuni politice, si care pe natiunea romana nu o recunãsce de natiune egalũ indreptatita cu cele 3 natiuni. Er' despre adausulu facutu la legea electoralã am disu, ca nece acela nu me multiumesce, pentrucã elu sustiene inca si adi sistem'a de trei natiuni politice, si pelunga tãte aceste, oa individualitatile, cari se tienu de celelalte clase de poporu si platescu 8 fl. dare dirãpte, se bucura de dreptulu de alegere, — numai pe natiunea romana o dãgradãsa inca si in diu'a de astadi la (numirea) clasã de poporu. —“

C. Bethlen Farkas: Cumca Ecs. T'a nu tienu adunarea acestã de competentã, ci pãtesci, cã pe basea proiectulu de alegere lucratu prin diet'a din Sibiiu se se adune diet'a tierei, intr'adeveru nu preceptu. Deca Ecs. T'a tienu de necapace acest'a dieta, pentrucã e octroita, cum poti privi diet'a din Sibiiu — pe care eu neci ododata nu o voiã recunãsce de legalã, si care e cu multu mai octroata, de competentã pentrucã de a aduce legi. Dupa ce diet'a Sibiiului a primitu diplom'a din Oct. si patent'a din 26 Febr. neci n'ar fi avutu mai multu dreptu de a aduce legi, pentrucã chiar' cu fapt'a acest'a s'ar fi pronunoiatu, ca starea ei e ilegalã (aplausu!). In diploma precum si in insasi patentã se dice, cumca Mai. S'a a restituitu Ungariei si Ardãlulu constitutiunea s'a cu exceptiune in privinti'a acelorũ obiecte, care dupa parerea s'a se voru pertractã impreuna cu celelalte provincie ale imperiului. Acuma, deca constitutiunea s'a restituitu, necesariumente, a trebuitu se se restituẽ diet'a legalã. Dar' atatu in diplom'a din Oct. catu si patent'a de Febr. Mai. S'a apromite, cumca fara de cointielegerea dietelorũ tierei nu se voru mai face stramutari in constitutiune si asia chiaru cu inarticularea diplomiei si a patentei intemplete in Sibiiu, in via pe diumetate dieta vechia legalã si in urma acestora dupa primirea acelorũ acte dieta din Sibiiu n'aru fi avutu dreptu a aduce legi (aplause vii).“

Pe longa tãte acestea Esc. T'a pãtesci, cã se se chiamiã alta dieta pe basea legei electorale lucrata in Sibiiu — s'au cum se o mai numescu — ca eu nu o recunoseu ca o dieta a tierei, cu care inca nu e multiamitu c. Bethlen, fiinduca d. e. S. Giorgiu de Sepsi cu 39.000 locuitori in cercu, fiinduca Ddienu iãu plasmitu de secui, tramite numai unu deputatu, si altu cercu cu 5.200 locuitori erãsi unulu; ore dreptu e unu asemenea ordinu de alegere, dupa care scaunulu T. Muresianu cu cate 38.000 suflete intr'unu cercu tramite doi deputati si Tinculu mare, Noericu cu cate 5.400 pana la 6000 de suflete se tramita cate unu deputatu. — Asia crediu, ca in loculu acesta fãrte pucini omeni se voru afla, cari aru da man'a din partea acesta cu Esc. T'a (placere).

Dupa tãte acestea se ne rogãmu de Mai. S'a, cã dupace recunãscemu legalitatea legei cetite, se se indure catu mai curendu a deschide unu modu, ca se ne putemu duce in diet'a comuna din Pest'a, cã se ia parte si cerculu lui la deslegarea marei cestiuini (aclamari vii).

Novisimu. In 4 Dec. s'a tienutu alta siedintiã, in care presiedintele dupa poff'a dechiarata in siedinti'a trecuta din partea dep. Gull arata intarirea regãscã a sanctionatului art. de lege spre convingere si mai continua vorbirile Ioane Gáll, D. Kemény, D. Teleki, metr. St. Siulutiu, Maager, Mihaile Mikó si Simon, er' in 6 se facũ conclusulu prin majoritate, cã prin o adresa se se multiamãsa Maiestãtii pentrucã restituit'a continuitate de dreptu si se se dechiarese in adresa, ca art. uniunii se pãte revedẽ in Pest'a, unde se se conchiame reprezentantii ardeleni. Se mai decise a se luã in adresa si conditiunile puse de Bömches si a-le recomandã.

(Domnule deputatu Hoszu! Cu ce ti-ai doveditu simtiulu sinceru catra natiune-ti, deca din parte-ti oã unionistu in adresa nu ai propusu nemicu in favãrea natiunii, din a carui sinu dici, ca te-ai nascutu, si pentrucã ai facutu atat'a ventu, ca-i voiesci binele?! Èta, ca sasulu si densulu cã unionistu totusi si-a doveditu prin conditiunile pretinse a se luã in adresa, ca si cã atare totu nu-si vinde interesele natiunii. Raspundeti ve rogu, celoruce v'au alesu, pana a nu ve desaprobã si ei in publicu, cum te desaprobãmu noi multi dõr' si toti romanii?! — pentrucã oine nu e cu natiunea, e in contra ei.)

Rannicher mai disputã valãrea de dreptu a art. uniunii si insinuã in numele majoritatii sasiloru opiniune separata.

Romanii dãdãra o representatiune deosebita la Mai. S'a imp. pentrucã o dieta transilvanã pe basea ordinei de alegere din 1864.

Presiedintele provãca, diet'a se se dechiare prin sculare sãu siedere despre primirea sãu neprimirea art. uniunii si majoritatea se redicã pentrucã primirea lui neconditionata si uniunea se primi pe basea propunerii lui Zeyk si alui Bömches si se facũ conclusu.

Sambata se inchide diet'a, cum vomu vedẽ.

Onõre barbatiloru nostri, cari prin cointielegere ne salvãra onõrea natiunii, celei ce era astufeliu degradata si compromisa in eternu! Natiunea ei va sci pretiui dupa grav'a problema ce avura de a implini. Se si pregãtescu adrese de felicitare si incredere spre ale da si publicitatii. — Viãtia! si simtiu comunu! —

UNGARIA, Program'a lui D. L. Fülöp advocatu. (Capetu).

In catu despre referintile relegiunãrie: fiecãrea confesiune stimãza credinti'a religiunii sale ca atare sanctuaru, care nu-l pãte atinge nici poterea mirenãscã. Noi toti marturisimu virtutea tolerantiei evanghelice, dar' in fapta suntem cu multu mai toleranti, decatu oricare alta natiune in Europ'a; de acestã virtute e petrunsu clerulu romano-catolicu, si deosebi si clerulu din diocesa Cianadului, care servindu dupa chiamarea sa cu crednitã santei beserice, nu incãta a fi patriotu infocatu, nu incãta a fi membru onorabilu alu societãtii cetãtienesce, si nu numai ca conduce pre fii besericei cu mana sigura pe carãrea virtutei crescinesce, ci i si inimãza cu esemplulu patriotismulu. Toleranti'a imprumutata va inimã si pre diet'a nãstra viãtãre.

Aceea va cunãsce neaternãrea fiecãrei confesiune facia cu celelalte, si astfelu va estinde autonomi'a besericei protestante, ce o are acest'a in intielesulu legiloru nãstre, si asupra celorlalte beserice. — si in urma, manipulãrea averiloru, fundatiuniloru, a scõleloru, precum si a institutuleloru pentrucã crescerea fetitiiloru o va incredintiã fiecãrei confesiuni religiunãrie, fara vre o aternãre dela cineva. Acestã direptiune o voiũ urmã si eu, si afara de acest'a pãtescu, ca despusetiunea §-lui 3 art. 20 a legiloru din 1848 se se aduca la indeplenire, cum ca adeca: lipsele besericesce scolare ale tutoru confesiuniloru se fie acoperite din venitulu tierei.

In privinti'a besericei greco-orientale nu e nici o indoiãla, ca prin deapartirea intrevenita intre serbi si romani, acesti din urma nu s'au perdutu, ce s'a asiguratũ besericei greco-resaritene prin § 8 al articolulu d. lege 20 din anulũ 1848 in privinti'a dispunerei libere in causele besericesce si scolare. Inse congresulu, oare e chiamatu spre efectuarea acestui dreptu, in legea amintita e compusu pentrucã intregulu poporu de legea greco-resaritena; deci ougetu ca atatu fii romani catu si cei serbi ai acesteia beserice vor fi de o parere cu mine, dorindu: ca

organizarea congresului besicleson se fie stato-rita prin lege, si apoi acela se fie conchiamatu indata. Intre afacerile congresului se voru a-numerá de siguru: impreunarea parochieloru in aceea comunitate unde sunt mai multe, inse nu mai dupa ce prin mórtea séu prin inaintarea preotului statiunea devine vacanta. Acesta ar fi modulu cel mai siguru pentru de a redicá cu iu-time starea materiala si auctoritatea preotiloru.

Datoriile imperatiei e moscenirea cea mai triata, ce o au popórele Austriei din sistemele acestoru 16 ani din urma. Totdén'a plecara diu acelu principiu falsu, ca Ungari'a trebuie se fie contopita in Austri'a, si prin asemenea incercari ruinara creditulu imperatiei. Cumca au fostu usiori la minte, si cu pucina pricepere in causele finantiale, dovedesce aceea trista fapta, cumca datoriile Austriei mai tare s'au sporitu in acestu scurtu tempu, decatu in sute de ani mai nainte. Aceste datorii sunt facute fara noi, deci din punctu de vedere al dreptului pre noi nici nu ne deobléga. Inse din punctu de vedere al convenintiei, si din caus'a, ca si nóa ne sta in interesu, si dorimu catu mai curendu aducerea in ordine a causelor finantiale, diet'a nu si va poté incheia lucrurile sale fara ca se nu primésca o parte din acele datorii, in fapta si astadi platinu toti pentru ele, dar' de siguru va pretinde garantia, ca guvernulu se numai póta face datorii de noi fara noi.

Altcum eu, petrunsu de spiritulu legiloru democratice din 1848 din convingere adeverata voiu pastrá acestu dreptu, ca-ci numai acolo se poté cugetá libertate neinterupta, unde miliónele popóreloru potu luá parte in bunetatea aceleia pe baz'a egalitatiei de dreptu.

Peste totu, operatulu celu mare alu impacarei numai asia se va poté duce la indeplinire, daca reprezentantii nostri si ai provinciiloru ereditarie, pe lenga respectarea imprumutata a drepturiloru si datorintielor, voru fi condusi de inteleptiune si moderatiune. La noi aceste virtuti le exprime unu nume: numele marelui patriotu Franciscu Deák. Eu m'asi luptá sub standariulu densuluu cá unu ostasiu simplu, fiindu convinsu ca diet'a de acuma se va aflá intre impregiurari cu multu mai favoratóre decatu cea din 1861.

Atuncea constitutiunea die 26 Februaru 1861 a atacatu principiulu celu santu alu continuitatei de dreptu, a atacatu autonomi'a tieiei nóstre; si contopirea ei in Austria ce nu s'a potutu infintiá sub domnirea absolutismulu, a voitu a o duce la indeplinire sub forme constitutionale, eschidiendu orice invoieála, orice impacare.

Asta-di increderea Maiestatei S'ale a Domnului si Regelui nostru a sistatu acést'a constitutiune in provincieles ereditarie, reintregirea patriei a conceditu-o detiermurirei libere (?) a natiuniloru soróre din Ardealu si a partiloru Ungariei.

Terenulu impacarei si alu invoieiei este desohisu in tóte direptiunile. Viitoriulu tieiei nóstre, pusetiunea imperatiei cá potóre mare, si libertatea nóstra a tuturor'a aterna dela impacarea tuturor' contrarietatoru in viati'a publica.

Popórele tieiei nóstre sunt chiamate prin alergarea deputatoru a da direptiune viitoriulu; credinti'a loru va adeveri increderea Domnului si a Regelui nostru catra noi, si atuncea in tiér'a nóstra libertatea va serbá serbatórea inviariei, ér' in provincieles ereditarie va fi o viatia nóua necunoscuta pana acuma inaiutea loru, — aceste dóua parti ale imperatiei, cari stau despartite de olalta din punctu de vedere alu dreptului si alu istoriei, se voru uni in nesuintiele loru constitutionale fara temere ca va domni un'a peste alt'a, — atuncea in adeveru se va poté aplica spre imperati'a intréga a Austriei dicerea cea insemnata a repausatului Conte Széchenyi, cumca adeca:

Ungari'a si Austri'a n'a fostu ci va fi!

Pest'a 1865 12 Noemvre.

Leopoldu Füllepp,
advocatu. *)

*) Vomu vedé, cum va representa Dsa interesele natiunei romana, cá si alesu deputatu in Lipov'a, si ne vomu prinde visulu cu man'a, cá se scimu de alta data cui se ne incredemu! Vomu reveni inca la acesta programa. — R.

In Ungari'a anumitu in Biharía remasera romanii fara deputatu, dorese! din oaus'a neintielegerii! — In Lugosiu s'a alesu Andreiu de Moiooni. In Bogdanu Georgiu Ivanoviciu; in Chichinda Petru Cernovitiu, ér' in Timisióra totu neintielegere! In Fagetu se alese Maniu. —

Din Croati'a. Banulu si card'nalulu chiamati s'au dusu la Vien'a, unde-su bine primiti.

Brasiovu 7 Dec. (Conflictu intre comuna si deputati) Pre candu dram'a transilvana incepú a se desvolta la diet'a din Clusiu intr'unu modu maretu, pe atunci aici la noi se petrecú unu episodulu alu ei, carele credemu ca este multu mai interesantu, decatu cá se'lu sub tragemu dela cunoscinti'a publiculu cititoru. Comun'a cetatiéna cá si districtulu Brasiovolu (numitu si alu Bârsei) isi alesesera patru deputati totu unionisti. In memorabil'a siedintia dietala din 2 Dec. a. c. trei din acei deputati brasioveni punenduse in opusetiuni cu maioritetea deputatoru sasesci aparara uniunea neconditionata din partea Transilvaniei, mergerea la Pest'a si asteptarea unoru conditiuni in favórea natiunii sasesci numai dela grati'a dietei unguresci. Deputatii cetatii au si reportatu incóce despre minunat'a loru bravura parlamentara. Magistratulu comunicá acelu reportu cu centumviratulu representatoru alu cetatii. Acesta se aduná eri in siedintia plenaria si decise in unanimitate, cumca comun'a Brasiovolu nicidecum nu se invoiesce cu opiniunile deputatoru sei desvolute in diet'a din Clusiu, ci ea pretinde intocma cá si maioritetea de 24 insi a deputatoru sasesci, cá uniunea se se desbata in Clusiu, aici se se statorésca conditiunile, care apoi se se coprinda intr'unu actu formalu de statu, eara cersitoria din Pest'a nu'i trebuie. Din contra escelent'a cuventare dela 2 Dec. a consiliariulu Iacobu Rannicher, carea in adeveru va face o época in viéti'a nóstra parlamentara de acesti trei ani, fu priimita de catra comuna cu nespusa bucuria, din care cauza dlui Rannicher i se si gratulá de aici prin telegrafu.

Totu eri in Nr. 196 din „Kronst. Ztg.“ mai multi cetatiéni fosti alegatori; dechiara cu tóta solenitatea, ca de si ei inca 'si detersa voturile ddloru Bömches si Wächter, se vedu inse insielati, pentruca acei doi deputati n'au aparatu in dieta nici opiniunea loru si cu atatu mai pucinu a maioritatiei celei mai cumpanitóre din locuitorii acestei cetati; de aceea acesti alegatori ceru adunare generala de cetatiéni, pentruca se fia intrebati toti, ce vreu ei cu uniunea. De siguru ca gratia nu vrea nici unulu dela ungureni; apoi inse in an. 1848 insusi Franciscu Deák (pe atunci deputatu si ministru) luase pe deputatii sasesci in bataia de jocu, candu acestia li vorbira despre conditiuni intrebandu'i: „Wie können Sie da von Bedingungen reden?“ adica: Cum si poteti vorbi dv. aici despre conditiuni?

Eata ce curendu veni desamagirea inca si preste sasii din Brasiovu. Numinu numai pre sasi, pentruca despre locuitorii romani se scia curatu, ca dóra afara de doi insi, toti ceilalti sunt antiunionisti catu din convictiune rationata, catu din unu instinctu inradecinat si concrescutu cu ei. Acestu simtiu instrainatoru de catra uniunea cu Ungari'a priimi in septemanile din urma nutrementu bogatu prin numerósele sciri de brutalitati, barbarii, betii, schilaviri si omoruri de mai multi ómeni intemplate cu ocasiunea alegeriloru din Ungari'a, pe care tóte ómenii le culegu si le insémna siesi din diarie; eara mai alesu despretiuitórea tractare cu alegatorii si cu candidatii romani, ivirea de atati romani nu numai mireni, ci si preoti magiarisati cu totulu in comitatele Aradu, Biharu, Satmaru, Maramurasiu*), sunt totu atatea impregiurari instrainatóre si sparietóre, de catra orice felu de uniune mai strinsa decatu a fostu ea pana la 1847.

Preste acesta romaniloru din Brasiovu si tienutu li se mai dete inca si o noua ocasiune de a uri uniunea. Pe unii membrii din asié numitulu „Brasiovu teneru“ li luase gur'a pe dinainte pentruca se o spuna curatu, ca ei voiescu uniunea mai multu din urgi'a ce simtu catra romani, prin urmare cá o aliantia in contra acestora. Asié ceva, romanii isi insémna fórté bine; cu tóte ca in diu'n de eri Jungkronstadt luá dela Altkronstadt o palma morala plina de invetiatura.

Diet'a Austriei infer. a primitu important'a adresa cu 46 in contra 10 voturi. Intocma s'a primitu si adres'a din Stiri'a propusa de Kaiserfeld, prin care cэрú, cá sistarea legii fundamentale se se contramandese. Polonii cu ruteni se-au luat in capete pentru limba, fiindu ca polonii se tienu dupa dreptulu istoricu in-

*) In Galantha, K. Beeskerek, Tinca, Élesd etc. etc.

dreptatiti cá si magiarii, cá limb'a loru se fia suprematica, ér' rutenii odata cu viéti'a nu voru a concede, decatu perfecta egalitate.

Craiova, 19. Nov. n. 1865.

Stimate domnule Redactor!

Pre candu me aflamu cofundatu in idei asupra dietei transilvane ce in diua de astadi este a se deschide la Clusiu, intristatu despre venitoria sorte a romaniloru din Transilvania, unde-mi odichnesou parentii, unde-mi petrecu rudele si amicii, unde insumi amu crescutu si cugetu a me mai re'ntorce, — éta cá-mi vene dela posta Gazet'a Transilvaniei cu formatulu seu maritu, si indata me inseninai, dicundu intru mene: bravo ómeni de virtute, candu ai gandi ca sunt mai amenintiati, ei atunci se radica, atunci se impulpa si deschidu unu pieptu mai latu valuriloru ce se prepara a isbi intrensulu. Fili demni ai matronei Rome! carea candu gandeau inimicii ca i-au datu ultim'a lovitura (pr. sub Brenu ducele galiloru etc.), ea atunci se redicá cá din morti si-si re'nocepea lupt'a cu poteri innoite. „De n'au peritu romanulu, candu órdele barbare“ etc. Nu, nu, o astfelu de natiune nu va peri in veci. Blastamatu se fia, celu ce arunca marulu de cérta intre filii aceleiasi patrie. Ce pecatu ca nu-si cunoscú ómenii adeveratele loru interese, se lasé scopurile secundarie si egoistice cari totu nu se potu realisá dupa statulu civilisatiunei de astadi, si sesi dé cu totii man'a pentru elaptarea scopulu principale si comune. Suntemu siguri inse ca romanii din parte-le nu porta culp'a. Ddieu dar' cu ei, si cu caus'a loru!

Infintiarea celoru 19 gymnasie s'a amenatu pana la votarea noului Budgetu (Jan. 1866) Se crede de siguru ca unele se voru incepe in Sem. II. cu cate o clase. Altele cu venitoriulu anu scolasticu.

Consiliulu permanentu alu Instructiunei elaboréza mai multe proiecte pentru sesiunea venitoria a consiliulu generale alu instructiunei, relativu la imbunatatirea instructiunei de tota speciea. Pasimu cam incetu. dar totu pasimu, nu stagnamu. M.

Varietati.

Mai. S'a va fi incunguratu de unu numeru mare de curteni, adjutanti, guardia pretoriala ou comandantulu cont. Török in frunte, gendarmieria de curte pentru cari se pregatescu 51 oortele, si servitiu de curte in Pesta-Buda.

Vis'a pasporteloru pe la graniti'a, austriaca s'a redicatu, ceea ce inlesnesce multu calatori'a, dar' se face si economia in finantie, fiend ca se voru impucina si comisarii politiei de granitia.

Mesuri in contra colerei, candu s'ar' si esca in Ardealu, s'au si luat din partea guberniulu; comisiunea redicata pontru acésta a datu provisoriu una instructiune pentru ferirea de acea bóla Instructiunea s'a si impartitu in mai multe ecsemplare in tóte limbele; ér' Mai. S'a a binevoitu a daru 5000 fl. spre scopulu de a se lua mesuri feritóre de periculu.

Preturile bucateloru in piati'a Brasiovolu.

(Mesur'a se ia in galet'a de Ardélu, din care doua facu trei mesure austriace.)

Dec. 8 n. 1865.

Gráu curatu galeta 5 fl. 94 cr., de midilocu 5 fl. 22 cr., amestecatu 4 fl. 59 cr. —

Secara 3 fl. 99 cr., Papisoiu (cucurusu) 3 fl. 48 cr., Ordiu 3 fl. 21 cr., Ovesu 1 fl. 50 cr., Cartofi — fl. 99 cr.

Cursurile la bursa in 7. Dec. 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 8 cr. v.
Augsburg	—	—	105 „ 50 „
London	—	—	105 „ 10 „
Imprumutulu nationalu	—	—	65 „ 50 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	62 „ 20 „
Actiile banculu	—	—	763 „ — „
„ creditulu	—	—	158 „ 10 „

Obligatiile desarcinarii pamentulu in 4. Dec. 1865:

Bani 65.25 — Marfa 65.75